

Дәріс № 12. Консерві кәсіпорнының экономикалық тиімділік көрсеткіштері

Дәріс жоспары:

1. Консерві кәсіпорнының экономикалық тиімділік көрсеткіштеріне сипаттама(өзіндік құн, қаржы).
2. Шартты отынға, электр энергиясына қажеттілікті есептеу
3. Еңбек ақы қорын есептеу. Өндіріске кеткен шығын сметасы

Негізгі шикізаттардың толық өзіндік құны

Шикізат	Шикізатты тағайындау жоспары, кг	Сатып алу бағасы, тг	Барлық құны, мың тг	Операциялық шығыны, мың тг		Жалпы деңгей шығыны, мың тг		Толық өзіндік құны, мың тг	
				1 т	барлығы	1 т	барлығы	1 т	барлығы
Қызылша	1 071 750	60	64 305	100	107 175	70	75 022,5	230	246 502,5

Қызылша шикізатының толық өзіндік құны 246 502,5 мың тг немесе 246 502 500 тг-ні құрайды.

№14-кесте. Қосымша материалдардың өзіндік құны

Қосымша материалдар	Жылына қажетті мөлшері, кг	Бағасы, тг	Сауда жеңілдігі		Тиеу түсіру шығыны, тг	Автокөлік шығыны, тг	Барлық шығын құны, тг	Өзіндік құн, мың тг
			%	Тг				
Қант	77 250	150	10	15	100	200	465	35 921
Лимон қышқылы	2400	200	10	20	100	200	520	1 248
Аскорбин қышқылы	390	1300	10	130	100	200	1730	674,7
Барлығы								37 843,7

Қосымша материал қант үшін қажетті шығын мөлшері 35 921 мың тг немесе 35 921 000 тг-ні, ал лимон қышқылы үшін қажетті шығын мөлшері 1248 мың тг немесе 1 248 000 тг және де аскорбин қышқылы үшін шығын мөлшері 674,7 мың тг немесе 674 700 тг-ні құрайды.

№15-кесте. Ыдыс құны

№	Өнімнің түрлері	Банка номері	Бағдарлама, мшб	Шыны ыдысқа қажеттілік		Тасымалдау шығыны		Барлығы, дана
				Ф.б.	барлығы	%	барлығы	
1	Жұмсағымен қант қосылған қызылша шырыны	I-82-500	1500	400	600 000	5	30 000	630 000

0,5 л банканың нарықтағы бағасына сәйкес барлық қажетті банка санына көбейту арқылы ыдыс құнын есептейміз. $630\ 000 \times 60\ \text{тг} = 37\ 800\ \text{мың тг}$ немесе $37\ 800\ 000\ \text{тг}$.

№16 – кесте. Шартты отынға қажеттілік

№	Өнім түрі	Өндірістік бағдарлама, мшб	Шартты отынға қажеттілік	
			1 мшб мөлшері, кг	Барлығы, кг
1	Қызылша шырыны	1500	60	90 000

Шарттын отынды табиғи отынға айналдыру коэффициенті: $1 - 1,17$

$$90\ 000 \cdot 1,17 = 105\ 300\ \text{м}^3$$

Өндірістік бағдарламаға қажетті табиғи газ құнын анықтаймыз, $1\ \text{м}^3$ табиғи газ құны $35\ \text{тг}$.

Сонда табиғи газ бағасы: $105\ 300 \cdot 35 = 3\ 685,5\ \text{мың тг}$ немесе $3\ 685\ 500\ \text{тг}$.

№17 – кесте. Электр энергиясының шығыны

№	Өнім түрі	Өндірістік бағдарлама, мшб	Электр энергия шығыны, кВт/сағ	
			1 мшб-ға мөлшері, кВт/сағ	Барлығы кВт/сағ
1	Қызылша шырыны	1500 мшб/жылына	9	13 500

Өндіріске қажетті электр энергиясының құнын анықтаймыз: $1\ \text{кВт құны } 18,5\ \text{тг}$.

$$13\ 500 \cdot 18,5 = 249,75\ \text{мың тг}$$

Басқа шаруашылыққа қажетті электр энергиясы (30%)

$$249,75 \cdot 0,3 = 74,93\ \text{мың тг}$$

Барлық қажетті электр энергиясының құны

$$249,75\ \text{мың тг} + 74,93\ \text{мың тг} = 324,68\ \text{мың тг}$$
 немесе $324\ 680\ \text{тг}$

№18 – кесте. Өнім өндіруге қажетті жұмысшының еңбек ақысы

№	Өнім түрі	Бағдарлама, мшб	Кесімді баға, 1 мшб/тг	Қосымша еңбек ақы, %	Қосымша еңбек ақы, мшб/тг	Барлық шығын, 1 мшб-ға	Барлық еңбек ақы, мың тг
1	Қызылша шырыны	1500	150	40	600	750	750

Тарифті еңбек ақы қоры. Әлеуметтік қамсыздандыру үшін 30%

$$750 \cdot 0,3 = 225\ \text{мың тг}$$

Жалпы еңбек ақы қоры:

$$Ж = 750 + 225 = 975\ \text{мың тг}$$

№19 – кесте. Инженерлік-техникалық қызметкерлер саны және еңбек ақы қоры

№	Атқаратын міндеті	Саны	Айлық еңбек ақы	Жылдық еңбек ақы	Қосымша еңбек ақы		Барлық еңбек ақы, мың тг
					%	тг	

1	Зауыт бастығы	1	400 000	1 200 000	40	480 000	1 680
2	Мастер	1	150 000	450 000	40	180 000	630
3	Технолог	1	200 000	600 000	40	240 000	840
4	Бас бухгалтер	1	220 000	660 000	40	264 000	924
5	Есепші	1	180 000	540 000	40	216 000	756
	Барлығы						E=4830

Еңбек ақы қоры: $4830+975=5805$ мың тг

Басқа да қорларға (зейнеткерлік, жұмыспен қамту т.б.) еңбек ақы қорының 26%

$EАҚ=5805 \times 0,26=1509,3$ мың тг

Цехтық шығындар - еңбек ақы қорының 48%

$5805 \times 0,48=2786,4$ мың тг

Жалпы зауыттық шығындар еңбек ақы қорының 24,6%

$5805 \times 0,246=1428,03$ мың тг

Коммерциялық шығындар – консерві өндірісі үшін – 600 теңге/мшб

$1500 \times 600=9000$ мың тг

№20 – кесте. Өндіріске кеткен шығын сметасы

№	Шығын сметасының статьялары	Нәтижесі, мың тг
1	Негізгі шикізат	246 502,5
2	Қосымша шикізат	37 843,7
3	Ыдыс	37 800
4	Шартты отын	90 000
5	Электр энергиясы	13 500
6	Еңбек ақы қоры	5805
7	Басқа қорлар	1509,3
8	Цехтық шығын	2786,4
9	Цехтың өзіндік құны	435746,9
10	Жалпы зауыттық шығын	1428,03
11	Өндірістің өзіндік құны	437174,93
12	Коммерциялық шығындар	9000
13	Толық өзіндік құн	446174,93

Бақылау сұрақтары:

1. Консерві кәсіпорнының экономикалық тиімділік көрсеткіштеріне не жатады?
2. Еңбек ақы қорын есептеу
3. Толық өзіндік құн қалай анықтайды?